

SITUACIÓ DE LA REGENERACIÓ DELS HÀBITATS I LES ESPÈCIES A LA ZONA D'ACTUACIÓ DES MURTAR

Antecedents

Les accions desenvolupades en es Murtar com una de les zones d'actuació del projecte LIFE+ RENEIX tenen com a objectiu final la restauració o recuperació d'uns hàbitats que destaquen per la seva singularitat en el conjunt del territori insular. A la vegada, aquesta singularitat i la diversitat que s'hi troba en aquella, tot i que sigui de manera vestigial, també són la causa que s'hi trobin algunes espècies vegetals amb un elevat interès de conservació, ja sigui pel seu caràcter endèmic, per tenir un distribució molt restringida a tota l'illa o per indicar processos de successió de comunitats vegetals i hàbitats amb un elevat interès ecològic.

Encara que actualment aquella zona presenta una elevat grau de degradació per causa d'una sèrie d'actuacions antròpiques, hi ha també evidències que abans de la seva alteració el paisatge vegetal responia a aquella diversitat d'hàbitats i espècies. És precisament a partir d'aquests indicis que es van proposar i planificar les accions previstes en el projecte LIFE.

Planificació i desenvolupament de les accions

D'acord amb els antecedents anteriors, les accions previstes es planificaren amb de manera que amb un temps mínim fos possible constatar els primers indicis de que s'iniciaven els processos de regeneració dels valors naturals originals.

Així per una banda es realitzaren sondejos per determinar la possible presència de substrat arenós que indiqués la persistència del sistema dunar fòssil, aquest s'intuïa tant en les restes que hi quedaven al voltant de la zona esportiva com també a les ortofotos realitzades a finals dels anys 50 del segle passat. En principi els sondejos no mostraven de manera clara aquesta situació, però si posaven de manifest l'alteració de les capes del sòl. L'altra part de la planificació consistí en concretar les actuacions a realitzar en cada zona o sector per afavorir els processos de regeneració o reactivació de la vegetació autòctona: retirada de materials al·lòctons, descompactació del sòl, tancament de vials i entrades innecessaris, etc.

Agència Menorca Reserva de Biosfera - Consell Insular de Menorca
Plaça Biosfera, 5. 07703 Maó. Tel. +34 971 356 251 · Fax +34 971 368 216 ·

lifereneix@cime.es

lifereneix.cime.es

Situació actual

Segons els calendari previst, les actuacions es realitzaren dins la segona quinzena del mes de gener de 2013. Un dels primers resultats va ser l'aflorament important de substrat arenós a bona part de l'espai ocupat per la zona esportiva.

Transcorreguts tan sols quatre mesos de l'acabament de les actuacions, també es pot fer ja una primera valoració de l'evolució de la vegetació autòctona. En les inspeccions que s'han realitzat periòdicament a la zona s'ha anat constatant un reactivació de les germinacions espontànies, amb una resposta millor de l'esperada per algunes espècies. La relació d'aquestes i la seva importància ecològica es poden veure a la taula següent:

Tàxon	Importància ecològica
<i>Asteriscus aquaticus</i>	Anual moderadament pionera, però a la vegada persistent en sòls estabilitzats. Indica terres magres poc desenvolupades.
<i>Anagallis arvensis</i>	Anual, generalment amb comportament pioner. Ajuda a l'estabilització dels sòls alterats.
<i>Dactylis glomerata</i>	Perenne, sistema radicular extens. Ajuda a l'estabilització dels sòls alterats.
<i>Glaucium flavum</i>	Bianual o perenne. Caracteritza ambients litorals i sòls arenosos. La seva presència amb germinacions espontànies pot indicar una reactivació del banc de llavors.
<i>Rumex bucephalophorus</i>	Anual, generalment amb comportament pioner. Ajuda a l'estabilització dels sòls alterats.
<i>Scrophularia ramosissima</i>	Subarbustiva. Caracteritza els sistemes dunars i els arenals de l'illa en la seva fase d'estabilització. És l'espècie amb una germinació més important el que indica una clara reactivació del banc de llavors de l'antic sistema dunar fòssil.
<i>Papaver setigerum</i>	Anual, pionera. Habitual en terres alterades.
<i>Papaver dubium</i>	Anual, pionera. Habitual en terres alterades nitrificades.
<i>Carlina corymbosa</i>	Perenne. Les regeneracions que s'observen sembla que són a partir d'arrels i antigues soques. Indica una recuperació de la vegetació herbàcia original.
<i>Brachypodium distachyon</i>	Anual, pionera, també persistent en sòls magres.
<i>Hedypnois cretica</i>	Anual, pionera. Ajuda a l'estabilització dels sòls.

Tàxon	Importància ecològica
<i>Lotus cytisoides</i>	Perenne. Característica de sistemes dunars i mants eòlics. Desenvolupa una funció important per establir els sòls i afavorir l'establiment de plantes més persistents.
<i>Lotus hirsutus</i>	Subarbastiva. Característica de comunitats vegetals més persistents. Un altre indicador d'una possible reactivació del banc de llavors.
<i>Plantago lagopus</i>	Anual, pionera.
<i>Lolium rigidum</i>	Anual, pionera. Ajuda a l'estabilització dels sòls alterats.
<i>Echium italicum</i> cfr.	Bianual. Una altra possible indicadora de la reactivació del banc de llavors.
<i>Catapodium marinum</i>	Anual, pionera.
<i>Filago pygmaea</i>	Anual. Característica de sòls magres, poc desenvolupats.
<i>Plantago weldenii</i>	Anual. Característica de sòls magres, poc desenvolupats.
<i>Vulpia fasciculata</i>	Anual, pionera. Característica de sòls arenosos.

De tota la relació d'espècies les més significatives són aquelles que caracteritzen sistemes dunars i altres ambients de sòls arenosos com ara *Scrophularia ramosissima* (endemisme tirrènic), *Vulpia fasciculata* o *Glaucium flavum*. És especialment significativa, de importància, l'elevada taxa de germinació de la primera d'elles. Si es considera que actualment en aquella zona és una espècie rara, amb un pocs individus, es pot aventurar a dir que bona part de les germinacions poden ser a partir del banc de llavors que havia quedat dins l'antic sistema dunar fòssil.

L'absència d'altres espècies característiques dels ambients de sòls arenosos, com ara *Ononis crispa* o *Helichrysum stoechas*, es pot justificar per l'estratègia diferent d'aquestes plantes que basen la seva persistència en un creixement més ràpid, temps de vida més curt sistema radicular més superficial. Per tant al ser espècies més sensibles a la sequera, les seves germinacions, de manera natural se solen produir a finals d'estiu.

En conjunt el que és encara més important per la regeneració dels hàbitats no és tant el nombre de germinacions, sinó com aquestes corresponen a diferents espècies i en alguns

casos la formació de comunitats vegetals és pot veure ja de manera incipient (Figs. 17 a 19).

A aquesta vintena llarga d'espècies que estan germinant o regenerant de manera espontània, s'han d'afegir les que s'han introduït en forma de planta jove i que actualment, la majoria d'elles, estan ja també en creixement actiu i en fase reproductora, a la vegada que integrades als processos de regeneració espontània (Fig. 20), cosa que suposarà una contribució més a la regeneració de la vegetació autòctona.

Equip tècnic LIFE+ RENEIX

Maó, 26 de maig de 2013

Agència Menorca Reserva de Biosfera - Consell Insular de Menorca
Plaça Biosfera, 5. 07703 Maó. Tel. +34 971 356 251 · Fax +34 971 368 216 ·

lfe.reneix@cime.es

lifereneix.cime.es

CONSELL INSULAR
DE MENORCA
DEPARTAMENT D'ECONOMIA,
MEDI AMBIENT I CAÇA

Imatges de plantes procedents de germinacions o regeneracions espontànies

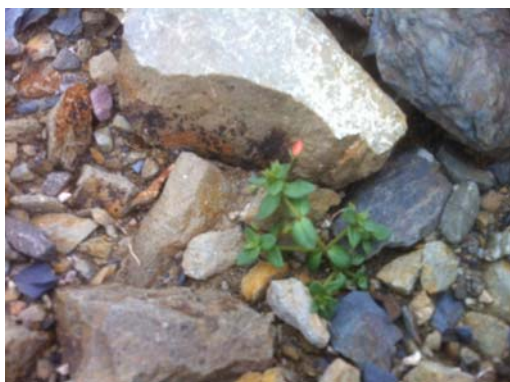

Fig. 1. *Anagallis arvensis* (tinya)

Fig. 2. *Asteriscus aquaticus* (pare i fill)

Fig. 3. *Brachypodium distachyon* (fenasset)

Fig. 4. *Carlina corymbosa* (carc cigrell)

Fig. 5. *Dactylis glomerata* (fenàs mascle)

Fig. 6. *Echium italicum* (llengua bovina)

Fig. 7. *Glaucium corniculatum* (cascall marí)

Fig. 8. *Hedychnis cretica* (barbatxera)

Fig. 9. *Lolium rigidum* (margall bord)

Fig. 10. *Lotus hirsutus* (trèvol de marina)

Fig. 11. *Lotus cytisoides* (trèvol mascle)

Fig. 12. *Papaver dubium* (rosella)

Fig. 13. *Papaver setigerum* (adormidera)

Fig. 14. *Plantago lagopus* (herba de cinc nirvis)

Fig. 15. *Rumex bucephalophorus* (vinagrella borda)

Fig. 16. *Scrophularia ramosissima* (camot)

Imatges de formació de comunitats vegetals i aspecte general

Fig. 17. Germinació simultània de diferents teròfits (anuals)

Fig. 18. Zona marginal amb un elevat nombre de germinacions

Fig. 19. Plantes joves introduïdes com a reforç de la revegetació espontània acompanyades de germinacions

Fig. 20. Vista general de la zona d'actuació amb evidències de la regeneració de la vegetació